

Οί έμπομπές μας από τό ραδλοφ. Σταθμό, 'Ενόπλων Δυνάμεων Θεσ/νίκης.

Ο: 'Αγαπητοί μας φίλοι, σήμεραθά σās παρουσιάσουμε κάτι από τή σημερινή ποντιακή πραγματικότητα. 'Εδω στήν 'Ελλάδα και ιδίως στή Βόρρειο 'Ελλάδα υπάρχουν ποντιακά χωριά, ποντιακοί συνικιοισμοί, όπου συνεχίζεται κατά κάποιον τρόπο, ή ποντιακή παράδοση. 'Υπάρχουν πολλά ποντιακά σωματεία, σύλλογοι, οί σκοποί τών όποιων είναι ή διατήρηση τής έθιμοτυπίας μας, ή έξυπνέτηση γενικά τής ποντιακής ιδέας. Πρό πάντων στά χωριά, ή ζωή τών κατοίκων δέν είναι παρά μία συνέχεια τής ζωής του πόντου, τών ποντίων του Καυκάσου και τής Ρωσίας. Φυσικά ή επίδραση τής σημερινής πραγματικότητας, είναι φανερή. 'Ομως όσο είναι δυνατό, οί όμορφες συνήθειες, οί ήθικες αρχές, πολλά ήθη και έθιμα δέν είναι εύκολο νά χαθοῦν, νά αλησμονηθοῦν. 'Οσοι γίνονται συντελεστές και φορεῖς αὐτῶν τών αρχῶν, διαδραματίζουν σπουδαῖον κοινωνικόν ρόλον. Είναι ανάγκη ή σημερινή νεολαία, νά καταλάβη τόν αληθινόν της προορισμό. Στήν εποχή μας ό νέος τύπος πολιτισμοῦ πού μας ήρθε από τās Εὐρώπας, ἀπληεῖ νά σαρώση κάθε ίχνος ήθικῆς, τιμίας, σεμνῆς και άγνῆς ζωῆς. 'Ομως στήν ψυχή του 'Ελληνα καμιά ιδέα ξένη δέν συμβιβάζεται. 'Ο λαός μας θέλει νά ζήση λεύτερα και πνευματικά και ψυχικά, απλά και όμορφα, μέ τήν παρά-δοσή του, μέ τὰ πραγούδια, τίς χαρές και τίς λύπες του.

Ντό νά έφτάμε τὰ παράδες και τό πολλά τό βλον

έναν εἶαν άσό Θεόν άς όλα τό καλλιον.

Που άλλοῦ νάναι ή εὐτυχία του ανθρώπου; 'Αχριστα τὰ πολλά πλούτη, χωρίς τήν καλή υγεία. Λοιπόν έτσιένας λαϊκός άνθρωπος σπαράζει από τόν πόνο, γιατί ή ακριβή του, ή αγαπημένη του κείται άρρωστη.

Τ' άρνόπο μ' κείλει άρρωστον κι' έγώ σύρω τὰ πόνια.

Θεέ μ' κόπον και δός άτο τ' έμά τ' ύμφά τὰ χρόνια.

Και βέβαια προκειμένου νά πεθάνη έκείνη, κάλλιο νά μοιραστοῦμε μαζί τὰ δικά μου υπόλοιπα χρόνια και νά ζήσουμε λιγότερο, όμως νά μās εύρη ό θάνατος τήν ίδια ώρα. Νά, τέτοια είναι ή ψυχή του άπλου λαϊκού ανθρώπου, λεπτή, άδολη, μεγάλη, γενναία.

Πουλόπο ντό νά λέγω σε και ντό νά εύχαριστῶ σε

τ' ύμφόν τήν ψή μ' άς διγωσε και τ' άλλο... άς χρωστῶ σε.

Τή μισή ψυχή μου πάρτηναί για τήν άλλη, πού θά μου μείνη, θά μέ έχεις αἰώνιο σκλάβο, παντοῦνό όφειλέτη σου.

— λύρα τραγοῦδι —

Ο. Και τώρα θά σās παρουσιάσωμε έναν λαϊκό τραγουδιστή, έναν νέο, πού έζησε καλά τή ζωή του χωριού. Είναι δύσκολη ή ζήση στο χωριό, κι' όταν υπάρχει και ή όρφάνεια τότε τὰ χρόνια κυλοῦν, για νά δώσουν πικρες και βάσανα και νά ρίξουν τή συννεφιά τής άπαγοήτευσis στήν παραπομεμένη καρδιά του έρημου όρφανού. 'Αλλά στο νέοή άπαγοήτευση δέν ταιριάζει. Καλά τό παράπονο και ό καῦμός, όμως μπροστά σου νέε ή ζωή απλώνεται διάπλατα. Κύταξε νά άγωνιστῆς σκληρά, γιατί άλλοιως θά γίνης ό άδοξος μαχητής, πού πριν δοκιμάστηκε σκληρά, έγκατέλειψε τόν άγώνα τής βιοπάλης. 'Ας δοῦμε όμως μέ πιό τρόπο παραπονείται ό όρφανός νέος.

Μέ τό νά είμαι όρφανός μέ τό, νά κι' έχω κύρη

άπες σο τσάλ τήν Κούσοβαν έγινουμνε γεσύρι.

Και σε πόσα άλλα χωριά, σαν τήν Κούσοβα, δέν υπάρχει τό παράπονο του όρφανού. Λοιπόν τί νά γίνης;

Βάσταξον καρδια μ' βάσταξον άρ σήν τυρανησίαν άμον έκεινο τό ραχήν σή βαρυχειμωνίαν.

Σάν τό βουνό, πού άγώγγιστα βαστά στή βαροχειμωνιά, έτσι βάστα κι' έσύ καρδιά μου τίς πικρες του ντουνια. 'Ομως ό νέος θά βρῆδιέξοδο. θά ξενησῆ κι' άς δοκομάσει καινούριο πόνοτή φορά αὐτή, πόνο άγάπης.

Οι έκπομπές μας από τό ραδιόφ. Σταθμό 'Ενόπλων Δυνάμεων Θεσ/νίκης.
Ο: 'Αγαπητοί μας φίλοι, σήμεραθά σᾶς παρουσιάσουμε κάτι από τή σημερινή
ποντιακή πραγματικότητα. 'Εδῶ στήν 'Ελλάδα και ιδίως στή Βόρειο 'Ελλά-
δα υπάρχουν ποντιακά χωριά, ποντιακοί συνικιοισμοί ὅπου συνεχίζεται κατά
κάπιο τρόπο ἡ ποντιακή παράδοση. 'Υπάρχουν πολλά ποντιακά σωματεία, σὺλ-
λογοί οἱ σκοποὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ διατήρηση τῆς ἐθιμοτυπίας μας, ἡ
ἐξυπηρέτηση γενικά τῆς ποντιακῆς ιδέας. Πρό πάντων στά χωριά ἡ ζωὴ τῶν
κατοίκων δέν εἶναι παρά μιά συνέχεια τῆς ζωῆς τοῦ πόντου, τῶν ποντίων
τοῦ Καυκάσου και τῆς Ρωσίας. Φυσικά ἡ ἐπίδραση τῆς σημερινῆς πραγματικό-
τητας εἶναι φανερή. 'Ομως ὅσο εἶναι δυνατό οἱ ὁμορφες συνήθειες, οἱ ἠθι-
κὲς ἀρχές, πολλά ἦθη και ἔθιμα δέν εἶναι εὐκολο νά χαθοῦν, νά λησμονη-
θοῦν. 'Όσοι γίνονται συντελεστὲς και φορεῖς αὐτῶν τῶν ἀρχῶν διαδραματί-
ζουν σπουδαῖον κοινωνικόν ρόλον. Εἶναι ἀνάγκη ἡ σημερινὴ νεολαία νά κα-
ταλάβῃ τὸν ἀληθινὸ της προορισμό. Στὴν ἐποχὴ μας ὁ νέος τύπος πολιτισμοῦ
πού μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὰς Εὐρώπας, ἀπληεῖ νά σαρώσῃ κάθε ἔχνος ἠθικῆς, τιμίας
σεμνῆς και ἀγνῆς ζωῆς. 'Όμως στήν ψυχὴ τοῦ 'Ελληνα καμιά ιδέα ξένη δέν
συμβιβάζεται. 'Ο λαὸς μας θέλει νά ζῆσῃ λεύτερα και πνευματικά και ψυχι-
κά, ἀπλά και ὁμορφα μέ τὴν παρά-δοσή του, μέ τὰ πραγούδια, τίς χαρὲς και
τίς λύπες του.

Ντό νά ἐφτάμε τὰ παράδες και τό πολλά τό βίον

ἕναν εἶαν ἀσὸ θεὸν ἄς ὄλα τό καλλίον.

Ποῦ ἀλλοῦ νά ναι ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου; 'Αχριστα τὰ πολλά πλούτη χωρὶς
τὴν καλλὴ ὑγεία. Λοιπὸν ἔτσι ἕνας λαϊκὸς ἀνθρώπος σπαράζει ἀπὸ τὸν πόνο,
γιατὶ ἡ ἀκριβὴ του, ἡ ἀγαπημένη του κείται ἀρρωστη.

Τ' ἀρνόπο μ' κείατι ἀρρωστον κι' ἐγὼ σύρω τὰ πόνια.

θεὸ μ' κόφον και δὸς ἀτο τ' ἐμά τ' ὑμψά τὰ χρόνια.

Και βέβαια προκειμένου νά πεθάνῃ ἐκείνη, κάλλιο νά μοιραστοῦμε μαζί τὰ
δικά μου ὑπόλοιπα χρόνια και νά ζήσουμε λιγότερο, ὅμως νά μᾶς εὐρῆ ὁ
θάνατος τὴν ἴδια ὥρα. Νά τέτοια εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀπλοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου,
λεπτὴ, ἀδολῆ, μεγάλη, γενναία.

Πουλόπο μὲντό νά λέγω σε και ντό νά εὐχαριστῶ σε

τ' ὑμψὸν τὴν φῆ μ' ἄς διγῶσε και τ' ἄλλο... ἄς χρωστῶ σε.

Τὴ μισὴ ψυχὴ μου πάρτηναι γιὰ τὴν ἄλλη πού θά μοῦ μέινῃ, θά μέ ἔχεις
αἰώνιο σιλάβο, παντοτινὸ ὀφειλέτη σου.

λύρα τραγοῦδι

Ο. Και τώρα θά σᾶς παρουσιάσωμε ἕναν λαϊκὸ τραγουδιστὴ, ἕναν νέο, πού ἔζησε
καλὰ τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ. Εἶναι δύσκολη ἡ ζῆση στό χωριὸ κι' ὅταν ὑπάρχει
και ἡ ὀρφάνεια τότε τὰ χρόνια κυλοῦν γιὰ νά δώσουν πικρὲς και βάσανα
και νά ρίξουν τὴ συννεφιά τῆς ἀπαγοήτευσῆς στήν παραπονεμένη καρδιά
τοῦ ἔρημου ὀρφανοῦ. 'Αλλά στό νέο ἡ ἀπαγοήτευση δέν ταιριάζει. Καλὰ τό
παράπονο και ὁ καῦδος, ὅμως μπροστά σου νέε ἡ ζωὴ ἀπλώνεται διάπλατα.
Κύταξε νά ἀγωνιστῆς σιληρά, γιατί ἄλλοιῶς θά γίνῃς ὁ ἀδοξὸς μαχητῆς, πού
πρὶν δικιμάστημε σιληρά ἐγκατέλειψε τὸν ἀγῶνα τῆς βιοπάλης. 'Ας δοῦμε
ὅμως μέ πῶς τρόπο παραπονεῖται ὁ ὀρφανὸς νέος.

Μέ τό νά εἶμαι ὀρφανὸς μέ τό νά κι' ἔχω κῦρη

ἀπὲς σὸ τὸδλ τὴν Κούσοβαν ἐγάνουμε γεσύρι.

Και σέ πῶσα ἄλλα χωριά σάν τὴν Κούσοβα δέν ὑπάρχει τό παράπονο τοῦ ὀρ-
φανοῦ; Λοιπὸν τί νά γίνῃ;

Βάσταξον κάρδια μ' βάσταξον ἀρ σὴν τυραννησίαν

ἄμον ἐκεῖνο τό ραχὴν σὴ βαρυχειμωνίαν.

Σάν τό βουνό, πύ ἀγώγγιστα βαστᾶ στή βαροχειμωνιά ἔτσι βαστᾶ κι' ἐσὺ
κάρδια μου τίς πικρὲς τοῦ ντουνια. 'Όμως ὁ νέος θά βρῆ διέξοδο. θά ξενη-
τῆ κι' ἄς δοκομάσει καινούριο πόνοτὴ φορὰ αὐτῆ, πόνο ἀγάπης.

*Αχπάσκουμαι σὴν ξενητειάν με τὰ δύο καρδίας
τὰ στράτας δάκρυα γόμωσα, τὰ ραχόπα λαλίας.

*Αχπάσκουμαι σὴν ξενητειάν καί κι' ἐπορῶ νά πάω
ἢ ξενητεία κισύρμεται ποῦλόπο μ'ντό ν' ἐφτάγω.

*Ὅσο νάναί ὁμως ὁ ἀποχωρισμός καί τοῦ χωριῶ εἶναι βαρύς, γι' αὐτό ὁ λαΐ-
κός ποιητής τὴν τελευταία ὥρα συνδιάζει τὸν ἐρωτικό του πόνο με τὸν πόνο
τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἀπὸ τὸν τόπο ὅπου ἔχει τόσες ὁμορφες ἀναμνήσεις παιδικές
καί νεανικές. Πῶς νά λησμονήσῃ τὸ ἄσπρο παρεκλήσι τοῦ 'Αι-λιᾶ, πού ὀρθώ-
νεται μεγαλόπρεπα, κι' ἄς εἶναι μικρὸ πάνω στό λοφίσκο τὸν καταπράσινο
ἀντίκρου στό χωριό, γιὰ νά φυλλάξῃ χρόνια καί χρόνια σάν ἀκοίμητος φρου-
ρός τοὺς κατοίκους ἀπὸ κάθε εἶδος κακῆς πράξης.

ἔφεκα σε ναί Κούσοβα κι' ἐσέν πά 'Αι-λιᾶ

ἄλλοῦ διώχμε ἢ ζωὴ, σὸ τσὸλ τὴν ξενητειάν.

*Ἀκοῦστε πῶς τὸ τραγοῦδησε τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ὁ Γιάννης Ντεβετσιδης στό
χωριό του, ἀλλά καί χωριό μου, ὅταν τὸ ἀποχαιρέτισε τὸ τελευταῖο βράδι
πάνω σὲ κάπιο ἄλωνι, στόν στερνό χορὸ πού χόρεψε, τὸ ὕστερο τραγοῦδι πού
τραγοῦδησε, κάτω ἀπὸ τὸ ἄσημένιο φεγγάρι καί ἀνάμεσα στοὺς καρδιακούς
του φίλους.

— λύρα τραγοῦδι —

Ο. Φίλοι μας ἀγαπημένοι ἀκοῦστε τώρα ἕνα χαριτομένο ἀνέκδοτο. "Ἔχει τίτλο
"τάζω κι' ἐγὼ πᾶ, γιατί νά μὴ τάζω;"

(τὸ ἀνέκδοτο γιὰ τὸ ἔθιμο τοῦ ποντ. γάμου ὅπου δωρίζουν στό
γαμπρὸ καί τὴ νύφη. Κάποιος δὲν εἶχε καί τότε... μέ ὅλη του τὴν ψυχὴ ἔταξε
ὁμως... μονάχα ἔταξε).

Ο. Συνεχίζουμε τὸ πρόγαμμά μας με ἕνα σκοπὸ τῆς περιοχῆς Κρήνης. Καί σήμερα
ὁμως εἶναι πολὺ διαδεδομένος. Ὁ ἀλησμόνητος Κεμεντσετῆς Παῦλος Στεφανί-
δης τὸν ἐπαιζε συχνά, ἦταν ἀπὸ τίς καλύτερες ἐπιτυχίες του. Ἀκοῦστε το.

— λύρα τραγοῦδι —

Ο. Πᾶς καλὴ νυχτίζουμε ἀγαπητοί μας φίλοι, με τὰ ἐπόμενα δίστιχα.

λύρα τραγοῦδι.

Ἐχοίκατε χρόνια μέγα σ' ἔσεν

Ἀχπάσιουμαι σὴν ξενητειάν με τὰ δύο καρδίας
τὰ στρατας δάκρυα γόμωσα τὰ ραχόπα λαλίας.

Ἀχπάσιουμαι σὴν ξενητειάν καὶ κι' ἐπορῶ νά πάω
ἢ ξενητεία κι' οὐρνεταί ποθλόπο μ' ντό ν' ἐφτάγω.

Ὅσο νά ναι ὁμως ὁ ἀποχωρισμός καὶ τοῦ χωριῶ ἔιναι βαρύς, γι' αὐτό ὁ λαΐ-
κός ποιητής τὴν τελευταία ὥρα συνδιάζει τὸν ἐρωτικό του πόνο με τὸν πόνο
τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τὸν τόπο ὅπου ἔχει τόσες ὁμορφες ἀναμνήσεις παιδικές
καὶ νεανιές. Πῶς νά λησμονήσῃ τὸ ἄσπρο παρεκκλήσι τοῦ Ἁι λιᾶ, ποῦ ὀρθώ-
νεται μεγαλόπρεπα κι' ἄς εἶναι μικρὸ πάνω στὸ λοφίσκο τὸν καταπράσινο
ἀντίκρου στὸ χωριό, γιὰ νά φυλλάξῃ χρόνια καὶ χρόνια σὰν ἀνοικητός φρου-
ρός τοῦς κατοίκους ἀπὸ κάθε εἶδος κακῆς πράξης.

Ἐφένια σε ναι Κούσοβα κι' ἔσέν πά Ἁι' λία

ἄλλοῦ διώχμε ἢ ζωὴ σὸ τὸλ τὴν ξενητείαν.

Ἀκοῦστε πῶς τὸ τραγούδησε τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ὁ Γιάννης Ντεβετσιδης στὸ
χωριό του, ἀλλὰ καὶ χωριό μου, ὅταν τὸ ἀποχαιρέτισε τὸ τελευταῖο βράδι
πάνω σὲ καπιο ἁλώνι, στὸν στερνὸ χορὸ ποῦ χόρεψε, τὸ ὕστερο τραγοῦδι ποῦ
τραγούδησε κάτω ἀπὸ τὸ ἀσημένιο φεγγάρι καὶ ἀνάμεσα στοῦς καρδιακούς
του φίλους.

λύρα τραγοῦδι

0. Φίλοι μας ἀγαπημένοι ἀκοῦστε τώρα ἓνα χαριτομένο ἀνέκδοτο. Ἔχει τίτλο
"τάζω κι' ἐγὼ πᾶ γιὰτὶ νά μὴ τάζω;"

(τὸ ἀνέκδοτο γιὰ τὸ ἔθιμο τοῦ ποντ. γάμου ὅπου δωρίζουν στὸ
γάμο καὶ τῆ νύφη. Κάποιος δέν εἶχε καὶ τότε... με ὅλη του τὴν ψυχὴ ἔταξε
ὁμως... μονάχα ἔταξε).

0. Συνεχίζομε τὸ πρόγαμμά μας με ἓνα σιοπὸ τῆς περιοχῆς Κρβμνης. Καὶ σήμερα
ὁμως εἶναι πολὺ διαδεδομένος. Ὁ ἀλησμόνητος Κεμεντσετοῦ Παῦλος Στεφανί-
δης τὸν ἔπαιζε συχνά, ἦταν ἀπὸ τίς καλύτερες ἐπιτυχίες του. Ἀκοῦστε το.

λύρα τραγοῦδι

0. Σᾶς καλληνυχτίζομε ἀγαπητοί μας φίλοι με τὰ ἐπόμενα δίστιχα.

λύρα τραγοῦδι.